

Høringsvar vedrørende:

Forslag til kommuneplantillæg nr 14 Forslag til Lokalplan V 12.01.01 – Vindmøller ved Kostervig Miljørapport med VVM-redegørelse og Miljøvurdering, Vindmøller ved Kostervig

Med 11 bilag i form af vedhæftede filer

1. Luftforurening og Klima – CO2 påvirkning

I VVM rapporten fremhæves at projektet giver et vigtigt bidrag til reduktionen af blandt andet CO2. F.eks. på s. 108: "Vindmølleprojektet har i sin helhed en positiv klimapåvirkning.....Elektricitet produceret af vindmøller fortrænger el produceret på konventionelle kraftværker, hvor der overvejende anvendes kul, naturgas, biobrændsel, affald og i mindre omfang olie." Og på s. 121: "De positive effekter ved at der fortrænges forurening fra traditionel el-produktion er væsentlig, og samtidig er dette med til, at Danmark kan leve op til de forpligtelser, som EU har pålagt medlemslandene med hensyn til udbygning af den vedvarende energi for at øge forsynings sikkerheden og reducere udledningen af blandt andet CO2."

Disse argumenter for gennemførelsen af projektet trækkes som en rød tråd gennem hele rapporten, men denne grundlæggende argumentation er ikke gyldig. Det er en unuanceret og falsk fremstilling af virkeligheden, og den må fjernes fra VVM-redegørelsen. Kommunalbestyrelsesmedlemmerne skal ydermere have at vide, at den er blevet fjernet.

Det globale udslip af CO2 påvirkes jo nemlig IKKE af, at vi i Danmark opfører flere vindmøller for at reducere vores nationale udslip af CO2. Danmark deltager i EU's kvotesystem for at nedbringe hele EU's udledning af CO2. EU har fastsat et overordnet mål på mindst 20% vedvarende energi i 2020. Danmark har i den forbindelse forpligtet sig til en målsætning om 30% vedvarende energi i 2020 (ref. s. 108 i VVM-redegørelsen). Det nye energiforlig lægger dog op til mindst 35% vedvarende energi i 2020, se Bilag 1: Energiaftalen (<http://www.kemin.dk/da-DK/KlimaogEnergipolitik/danmark/Energiaftaler/Sider/Forside.aspx>). Når vi reducerer vores udslip mere end vi har forpligtet os til, så medfører det blot, at andre lande kan udlede mere CO2.

Klodens klimaudfordring er per definition global, og den kan kun løses globalt. Såvel Danmarks overvismand Hans Jørgen Whitta-Jacobsen som Danmarks Klima- og Energiminister Martin Lidegaard (og mange andre) er af den mening, at opsætningen af flere danske vindmøller IKKE vil reducere CO2 udslippet med et eneste gram.

Fire vismænd fra De Økonomiske Råd, bl.a. Hans Jørgen Whitta-Jacobsen, skrev følgende i en kronik i Berlingske den 28. november 2011:

"Danmark har med finanslovsaftalen alligevel valgt at gennemføre nationale tiltag, som betyder, at der skal investeres 6,7 mia. kr. i f.eks. vindmøller og omstilling til biomasse for at bidrage til at opfylde de nationale

målsætninger. Denne investering vil ikke give nogen effekt på CO₂-udledningen. El-producenter er en del af EU's kvotesystem, og hvis Danmark producerer mere strøm baseret på fossilfri energi, vil det betyde, at danske elværker efterspørger færre kvoter. Dette sænker prisen på kvoter og gør det billigere for f.eks. tysk industri at købe kvoter. Det samlede antal kvoter og den samlede udledning af CO₂ er imidlertid uændret. På den måde er effekten, at Danmark hjælper med at reducere omkostningerne i f.eks. tysk industri og derfor bidrager til at forbedre den tyske konkurrenceevne, mens udledningen af drivhusgasser i EU er upåvirket. Faktisk kan opstillingen af vindmøller være decideret skadelig for klimaet pga. den måde investeringerne skal finansieres.

.....En dansk energipolitik bør indrettes med henblik på at understøtte EU's kvotesystem i stedet for at modarbejde det. Hvis Danmark er villig til at gå forrest og yde ekstra omkostninger, bør de forøgede investeringer rette sig imod at opfylde og evt. overopfylde vores forpligtelser i ikke-kvotesektoren f.eks. ved at mindske den direkte brug af fossile brændsler i boliger og biler. Det giver bedre anvendelse af de offentlige ressourcer, og det giver frem for alt en reduktion i udledningen af drivhusgasser, som jo i sidste ende er målet med politikken.”

Jeg vedhæfter hele kronikken som Bilag 2: Kronik af De Økonomiske Råd (<http://www.dors.dk/sw8810.asp>).

Når VVM-redegørelsen henviser til hvor meget CO₂ projektforslagets møller vil kunne reducere – eksempelvis 417.480 tons over 20 år (se s. 6 og s. 108) – er dette direkte forkert og vildledende argumentation, som ikke hører hjemme i en ”uafhængig” og faglig VVM-redegørelse! Denne tekst må fjernes og kommunalbestyrelsen skal orienteres herom.

På s. 129, punkt 7.2, tales der både om sundhedsskader på mennesker som følge af luftforurening, tilhørende udgifter til sundhedsvæsenet, og om hvordan værdien af vindkraft kan beregnes i forhold til at den fortrænger andre former for forurenende elproduktion. Denne argumentation baseres ligeledes på en ugyldig forudsætning, fordi en fortsat udbygning af vindkraft i Danmark ikke har nogen effekt på den samlede udledning af f.eks. CO₂/andre klimagasser og tilhørende luftforurening. Denne tekst må fjernes og kommunalbestyrelsen skal orienteres herom.

Rapportens 0-alternativ, som bl.a. beskrives med følgende ord på s. 7, er heller ikke relevant og må fjernes: ”0-alternativet medfører ingen påvirkning af områdets dyreliv. Der vil ikke ske nogen reduktion i udledningen af bl.a. CO₂, SO₂ og NO_x.”

2. Påvirkning ved naboer - støj

Siden kommunens ”vindmølleplan” blev vedtaget i april 2011, er der kommet rigtig meget ny viden om støjgener fra vindmøller, og der er blevet rejst velbegrundet tvivl om store vindmøllers effekt på mennesker (og dyr). Projektet holder sig efter sigende indenfor støjgrænserne jf. lovgivningen. Men jeg synes det vil være uansvarligt, blindt at læne sig op ad en støjbekendtgørelse som der er sået så meget, veldokumenteret tvivl om. Sætter man sig ind i problematikken – og det vil jeg på det kraftigste opfordre hvert enkelt medlem af kommunalbestyrelsen til at gøre – bliver det klart for én, at man ikke kan have tillid til støjbekendtgørelsen. Dermed bliver det også meget svært at have tillid til VVM-redegørelsens støjberegninger på dette punkt!

2.1 Støjberegninger og isolationstal

Ifølge støjbekendtgørelsen så måles støjen på visse punkter udendørs, og så benyttes disse målinger til at beregne den indendørs støj, bl.a. ved hjælp af nogle isolationstal, som jeg vil komme nærmere ind på.

Den nye, ufravigelige støjgrænse på 20 dB(A) indendørs skulle beskytte naboerne mod støjgener fra vindmøller. Men støjgrænsen er alligevel ikke så ufravigelig. Danske myndigheder indrømmer selv at den lavfrekvente støj (lyd med frekvenser fra 20-200 svingninger per sekund (hertz/Hz)) vil komme over 20dB(A) i de 33% af husene som er dårligst isolerede, hvis man lægger møllerne så tæt på naboerne, som reglerne tillader, hvilket man godt kan sige er tilfældet for flere af husene ved Kostervig.

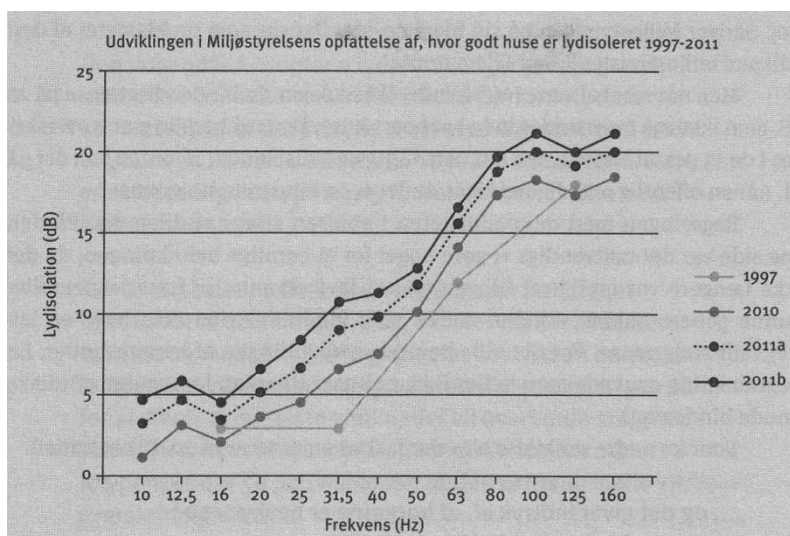
Et springende punkt er netop de isolationstal som benyttes i beregningerne. Og isolationstallene er meget relevante for Kostervig-projektet, da husene i området stort set alle er ældre landejendomme med dårlig isolation. Derfor er det vigtigt at forstå hvorfor støjberegninger baseret på det gældende regelværk ikke yder naboerne ved Kostervig beskyttelse, og det vil jeg forsøge at forklare:

De isolationstal som benyttes i beregningsmodellen er fremkommet på grundlag af en måling som er udført af Miljøstyrelsen, men som ikke er udført efter Miljøstyrelsens egne retningslinier! Miljøstyrelsen har benyttet målinger som er gennemført på tilfældige steder i et rum og ikke de steder i et rum, hvor personer føler sig mest generede. Sådan foreskriver Miljøstyrelsens egne retningslinier ellers, at det skal gøres. Se Bilag 3: Lavfrekvent støj – Aalborg Universitet, s. 49 i rapporten (<http://www.vmmo.dk/Lavfrekvent.pdf>) og Bilag 4: Målemetode for lavfrekvent støj (http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/51928FFD-B7DE-4583-B4B5-6E7712F8C77A/0/maalemetode_lfstoej.pdf.) Dette er af stor betydning, for ved lave frekvenser varierer lyden meget fra sted til sted i et rum. Se også Ole Ørstedes notat, Bilag 5: Infralyd 2012. De anvendte tal for lydisolations i danske boliger er med andre ord ikke målt korrekt!

Målingerne af lydisolations blev endvidere lavet med lukkede vinduer. Mange mennesker foretrækker at sove med vinduerne i det mindste lidt åbne, og WHO anbefaler, at støjgrænserne skal muliggøre dette. I Danmark laves indendørs målinger af lavfrekvent støj som regel med lukkede vinduer, men hvis klageren mener, at støjen er kraftigere med åbne vinduer, skal der også laves målinger for denne situation. Se Bilag 3: Lavfrekvent støj – Aalborg Universitet, s. 42 i rapporten (<http://www.vmmo.dk/Lavfrekvent.pdf>). Det havde derfor været relevant også at have målt lydisolations med lidt åbne vinduer og vurderet de deraf følgende indendørs lydtrykniveauer, men det har man som sagt ikke gjort.

Opfattelsen af hvor velisolerede danske huse er, har også rykket sig betragteligt i løbet af arbejdet med de nye støjregler, hvor Miljøstyrelsen i udgangspunktet meddelte, at de ville bruge isolationstallene fra 2010, men til sidst endte med at bruge de isolationsstal som i figuren nedenunder benævnes 2011b. 2011a viser de værdier, der var i bekendtgørelsens tekst, da den blev sendt i høring. Få dage senere kom værdierne 2011b, uden nærmere forklaring. De samme

huse forudsættes med andre ord at være stadig mere velisolerede! Udviklingen i isolationstallene kan vises i nedenstående figur (kilde: Peter Skeel Hjorth):

Isolationstallene som benyttes i beregningsmodellen for lavfrekvent støj er med andre ord ikke realistiske, hverken for almindelige, danske huse og i særdeleshed ikke for de dårligt isolerede, gamle landejendomme ved Kostervig.

For at forstå hvordan dette kan være tilfældet, skal man også forstå omstændighederne omkring tilblivelsen af støjreglerne og de store politiske og industripolitiske interesser som ligger bagved:

I november 2010 gav Kammeradvokaten de internationalt anerkendte akustikere på Aalborg Universitet ret i, at Miljøstyrelsen havde lavet grelle fejl i beregningerne af lavfrekvent støj ved Østerild-testcentret i Thy. Miljøministeren, Karen Elleman, bebudede herefter, at Aalborg-forskerne ville blive inddraget i udarbejdelsen af nye regler for lavfrekvent støj. Men: Der vil kun blive tale om "at øge trygheden omkring opstillingen af vindmøller", som Ditlev Engel har gengivet ministerens synspunkt i et af sagens dokumenter. I et referat fra Miljøstyrelsens møde med vindmølleindustrien den 14. marts 2011 skrev referenten, Miljøstyrelsens støjeksperter Jørgen Jakobsen: "Den nye grænseværdi må ikke medføre begrænsninger for vindmøller. Det, der kan lade sig gøre at etablere i dag, skal også kunne lade sig gøre efter sommer; det er en udfordring." Man kan sige, at udfordringen bl.a. blev løst ved at forudsætte at de danske huse var usædvanligt velisolerede.

Aalborg-forskerne, med Professor Henrik Møller i spidsen, påpegede blandt andet netop det, at Miljøstyrelsen havde forsømt at lave korrekte målinger af lydisolationen i typiske danske huse. Det betød efter hans vurdering, at møllerne først ville overskride grænsen på 20dB efter styrelsens beregninger, når man ude i virkeligheden havde op mod 30dB i de dårligst isolerede huse. Miljøstyrelsen ændrede ikke beregningsmetode, og den 23. september 2011 trådte Aalborg-forskerne ud af arbejdet med de nye støjregler, fordi de ikke kunne stå inde for det beregningsgrundlag, som Miljøstyrelsen insisterede på at benytte.

Professor i arbejds- og miljømedicin, Kerstin Persson Waye, fra Göteborg Universitet bakkede Aalborg-forskerne op i det videnskabelige tidsskrift *Journal of Low Frequency Noise, Vibration and Active Control*: Dataene for lyd isolation var fundamentalt forkerte og burde kasseres, mente hun. Dansk Selskab for Arbejds- og Miljømedicin (Dasam) var også enige med Aalborg-forskerne: "Bekendtgørelsen beskytter ikke i tilstrækkeligt omfang mod sundhedsrisici ved støjgenerne", skrev de i deres høringssvar i november 2011.

Tre professorer i statskundskab har senere fået aktindsigt i tilblivelsen af støjbekendtgørelsen, og de giver også Aalborg-forskerne ret i deres anklager mod Miljøstyrelsen. "Det suspekter i sagen ligger i, at Miljøstyrelsen får til opgave at fastsætte regler, som giver bedre støjbeskyttelse uden at skærpe kravene til industrien. Spørgsmålet er, om det er teknisk muligt, eller om man lader, som om man gør noget ved et problem uden at gøre det", siger Peter Munk Christiansen, professor i statskundskab på Aarhus Universitet og tidligere medlem af det såkaldte magtudredningsudvalg. Professor i statskundskab på Københavns Universitet, Peter Nedergaard, vurderer, at "videnskabelige råd og hensyn om støjgrænser er om ikke ignoreret, så i hvert fald modificeret, så de passer med den magtfulde vindkraftindustri holdninger."

Det står således klart, at isolationstallene som benyttes ved støjberegningerne er alt for optimistiske i forhold til virkeligheden i de danske hjem – og i særdeles i forhold til de gamle, dårligt isolerede landejendomme ved Kostervig.

Bilag 6: Michael Rothenborg, Politiken, 18. marts 2012: Vindmøller versus Videnskab.

Bilag 7: Prof. Henrik Møllers brev til Miljøstyrelsen.

2.2 Sundhedsskadelig støj og afstandskrav

I VVM-redegørelsen står der at læse på s. 95 pkt. 4.2 Støj, at "Ved måling af lydets styrke bruges en særlig metode, som efterligner det menneskelige øres følsomhed. Når der måles på denne måde, kaldes måleenheden dB(A)."....."En række undersøgelser har dokumenteret, at niveauet for infralyd fra vindmøller ligger langt under den normale høretærskel selv tæt på møllerne, og infralyd fra vindmøller betragtes derfor ikke som et problem."

Ifølge tonemester Ole Ørsted er det en væsentlig mangel ved støjmålingerne, at de kun befatter sig med dB(A) støj. Han mener at det måleudstyr som anvendes til at måle dB(A) støj, ikke er i stand til at måle de lave svingninger, dvs. den lavfrekvente støj og infrastøj, som er langt mere problematisk end den hørbare dB(A) støj og som vandrer meget længere væk end den hørbare støj. Han har skrevet et notat om dette som vedlægges som bilag, se Bilag 5: Lavfrekvent støj 2012.

Menneskenes indre organer påvirkes nemlig også af lyd - også den vi ikke selv kan høre. Mere og mere dokumentation peger på, at naboer til vindmøller udvikler forhøjet blodtryk, søvnforstyrrelser og stress-symptomer. Flere og flere forskere peger således netop på, at vindmøllestøj er sundhedsskadelig:

"En stor mængde af dokumentation peger på, at vindmøller forstyrrer søvn og forringer sundhed ved afstande og eksterne støjniveauer, som er tilladt af myndighederne flere steder.....det kan få væsentlige virkninger for den offentlige sundhed." *British Medical Journal, marts 2012*

"Søvnforstyrrelser kan forekomme. Der er en markant stigning i procentandelen af søvnforstyrrelser lige over støjgrænserne. Og støjgenen er større fra vindmøller end for vejtrafik ved samme støjniveauer." *Delta i en rapport til Sundhedsstyrelsen, marts 2011*

En artikel om vindmøllestøj i British Medical Journal, marts 2012, konkluderer at en stor mængde forskning peger på, at vindmøller skader helbredet langt udenfor de sikkerhedsafstande, som lovgivningen i diverse lande har fastsat. Dr. Nina Pierpoint, som har forsket intensivt i "Wind Turbine Syndrom", har udtalt at alle huse inden for en radius af 2 km burde eksproprieres til fuld værdi, så beboerne kan starte et nyt liv op et andet sted.

Afstandskravene på 4x møllehøjde er baseret på dB(A) støj og burde være langt større for at beskytte naboer mod sundhedsskadelige gener fra lavfrekvent støj/infrastøj.

2.3 Støjfølsomt område

Kommunen anbefaler på sin hjemmeside (se Bilag 8: Støjfølsomt område) at der "planlægges efter en afstand på 6 gange vindmøllens totalhøjde, svarende til 900 m fra støjfølsomme områder". Jf. Bilag 9: VK anbefaling for støjfølsomt område, anser Vordingborg Kommune Æbelnæs for at være en sammenhængende bebyggelse og et støjfølsomt område. I VVM-redegørelsens illustration på s. 88, og i teksten på s. 89 kan man se og læse, at 13 ejendomme i "den sammenhængende bebyggelse Æbelnæs" ligger indenfor 6 x møllernes totalhøjde. Der argumenteres på s. 89 med, at de skærpede støjkrav for sammenhængende bebyggelse overholdes og at naboerne kan ansøge om værditabserstatning uden at betale gebyret på kr. 4000. Det sidste punkt om værditabserstatning synes irrelevant, da erstatningsudmålingen først og fremmest imødekommer visuelle gener og ikke støjgener.

Jeg vil bede om, at Kommunens anbefaling skrives ind i VVM-redegørelsen og at kommunalbestyrelsen gøres opmærksom på, at Kommunens anbefaling ikke er blevet fulgt.

2.4 Konklusion vedr. støj

Det ville være på sin plads at VVM-redegørelsen, som skulle være en uafhængig vidensrapport, nævner den store, veldokumenterede tvivl der er omkring støjreglernes og støjmålingernes gyldighed. Der skrives på s. 130 at "Grænseværdierne for støj er fastlagt af Miljøstyrelsen på baggrund af en vurdering af hvad der miljømæssigt og sundhedsmæssigt er acceptabelt, herunder en afvejning mellem de virkninger støjen har på mennesker og de samfundsøkonomiske hensyn." Jeg opfatter dette som en indrømmelse af, at støjreglerne i virkeligheden er værdiløse, og aldrig har været andet end et spil for galleriet.

Støjberegningerne som benyttes i støjbekendtgørelsen er dokumenteret forkerte.

Støjbekendtgørelsen kan vanskelig kaldes for andet end falsk tryghed. Vordingborg Kommune har som sådan ingen indflydelse på reglerne, men når vores kommunalpolitikere skal tage stilling til projektet, bliver de nødt til, på vegne af Vordingborg Kommune, at tage stilling til den manglende beskyttelse mod støj der er for de mange mennesker som bor i området omkring Kostervig!

3. Påvirkning ved naboer – skyggekast

Miljøministeriet anbefaler i vejledningen til vindmøllecirkulæret, at nabobeboelser ikke påføres skyggekast fra vindmøller i mere end 10 timer om året, beregnet som reel skyggetid. Målinger i VVM-redegørelsen viser, at 4 beboelser vil opleve skyggekast i mere end 10 timer, og 11 beboelser vil opleve skyggekast i mere end 8 timer. Til sammen vil 36 beboelser opleve skyggekast inde i sine huse i større eller mindre grad. Ejendommene i Æbelnæs er hårdest ramt. Der påstås i VVM-redegørelsen at den aktuelle vindmølle kan stoppes når en ejendom har oplevet skyggekast i et vidst antal timer. Der påstås også, at beplantning og opstilling af beplantning kan bidrage til at reducere skyggekast hos naboerne. Jeg vil blot minde om, at det tager mange år for beplantning at vokse sig så høj, at den kan reducere skyggekastet!

Jeg vil også minde om, at VVM-redegørelsen udelukkende forholder sig til skyggekast målt på selve husvæggen. Hertil kommer alle de timer naboerne må finde sig i skyggekast i deres have/tæt på deres bolig, hvilket reelt også vil opfattes inden døre, samt det skyggekast som til enhver tid når solen skinner vil være synlig i terrænet. Sammen med nærmest konstant roterende møllevinger vil dette bidrage til at skabe generende uro i omgivelserne.

4. Bosætning og turisme

Et naboskab til kæmpevindmøller vil uvægerligt medføre forringelser i ejendomsværdierne og en forarmelse af lokalområdet. De værditabserstatninger som kun nogle af naboerne kan se frem til at få, vil erfaringsmæssigt slet ikke veje op for de værditab naboerne reelt lider. Vi frygter at der ikke vil foretages investeringer i boligmassen og at der vil ske forfald og fraflytning fra området. En sådan udvikling vil få negative konsekvenser for resten af Møn, Steges handelsliv, øens turisme mv.

Turismen er vel nok Møns vigtigste erhverv. Derfor må der være særlig stor respekt for de værdier, der gør Møn attraktiv for turister (inkl. feriehusejere), og her er højklasset natur og uberørte landskaber blandt de allervigtigste værdier!

Jeg vil nævne, at naboerne ved 8 store vindmøller i Bindsbøl ved Tarm har valgt at anlægge civilt søgsmål for at få udbetalt et højere erstatningsbeløb, og at de for nylig fik medhold i Byretten. Sagen er anket af mølleopstiller, men kan alligevel danne præcedens for andre, tilsvarende sager. Jeg vedhæfter dommen for Rigmor og Erik Nielsen som Bilag 10: Udskrift af dombogen.

Jeg henviser i øvrigt til høringssvar fra Foreningen Bygnings- og Landskabskultur Møn og fra Lena Praem Hansen, EDC Ejendom.

5. Landskabelig påvirkning

141 m høje vindmøller er KÆMPE høje. De kan slet ikke sammenlignes med de vindmøller, som vi ellers har stående på Møn. De færreste af os har overhovedet set en 142 m høj vindmølle, simpelthen fordi der kun er opstillet nogle ganske få af dem på landjorden. Kæmpevindmøllerne vil fremtræde som et storindustrielt anlæg, der vil få alt andet til at synes lavt og småt. Landskabet bliver reduceret til en kulisser for kæmpevindmøllerne.

Det kan næsten ikke siges bedre end kommunen selv gør det i Administrationens bemærkninger til indsigelser og ændringer af forslag til vindmølleplanen:

”Det vurderes at opstilling af en større vindmøllegruppe ved Kostervig vil påvirke oplevelsen af Møn og kystlandskabet over meget store afstande, dvs. forventeligt fra hele Bøgestrømmen, Stege Bugt, Ulvsund og Hjelm Bugt samt de omkringliggende landskaber på Nyord, Sydsjælland, størstedelen af Møn, Langø, Tærø, Bogø og Farø, formodentlig fra samtlige områder inden for ca. 15-20 km afstand.

Det berørte landskab er i dag forholdsvis ”jomfrueligt” for så vidt angår større tekniske anlæg. Fra kysten og hovedlandevejene opleves i dag primært broerne Dronning Alexandrines Bro (Mønbroen, 45 m) og Farøbroerne (95 m) samt eksisterende vindmøller på ca. 35-50 m højde. Herudover fremstår tårnet på Stege Kirke og Sukkerfabrikken som landmarks ved ankomst til Møn fra Kalvehave-siden og udsigten helt til Høje Møn skal også fremhæves som væsentlig.

En gruppe af nye MW-vindmøller på op til 150 m højde ved Kostervig vil betyde en væsentlig ændring i den landskabelige førstehåndsoplevelse af Møn og de omkringliggende farvande, der med et anlæg af denne størrelse, af et helt andet omfang og i en helt anden skala end hidtil set, for alvor vil miste sin ”jomfruelighed” i forhold til tekniske anlæg.”

I VVM-redegørelsen benyttes visualiseringer for at vise vindmøllernes påvirkning på landskabet. Når flere billeder sættes sammen for at danne et panorama har dette den effekt, at al ting på billedet synes mindre og længere væk end i virkeligheden. Denne teknik er benyttet for flere af visualiseringerne i VVM-redegørelsen. Selv om teknikken som sådan er lovlig, medfører den at visualiseringerne giver et forkert indtryk af møllernes påvirkning på landskabet.

Jeg vil gerne vise en af VVM-redegørelsens visualiseringer som Fotograf Morten Pihl har benyttet til at demonstrere effekten af panorama billeder i forhold til et i forvejen kendt landemærke, Farøbroen. Han har sat Farøbroen ind i visualiseringen sammen med møllerne, i samme størrelsesforhold som møllerne. Farøbroens pyloner er 95 m høje. Hvem kan tro på, at Farøbroen kan komme til at se så lille ud på markerne ved Kostervig som den gør på dette billede:

I VVM-redegørelsen fremgår det, at vindmøllerne, trods deres synlighed, vil fremgå harmonisk i landskabet. Det må klart fremgå i redegørelsen, at møllerne vil have en markant indvirkning på den samlede oplevelse af kystlandskabet omkring Bøgestrømmen og at de vil blive meget dominerende i forhold til oplevelsen af de unikke landskaber på Møn og Nyord. De store landskabelige værdier ER meget værdifulde og faktisk Møns vigtigste aktiv i forhold til øens vigtigste erhverv – turismen.

Jeg henviser i øvrigt til høringsvar fra Foreningen Bygnings- og Landskabskultur Møn og til høringsvar fra Fotograf Morten Pihl omkring VVM-redegørelsens visualiseringer.

6. Påvirkning på dyre- og fuglelivet

Møllerne planlægges opført i et særdeles fuglerigt område, som er et vigtigt raste- og fourageringsområde for trækfugle. Dansk Ornitologisk Forening (DOF) kalder dette en grøn-mod-grøn konfrontation, som bør forhindres. De fem kæmpevindmøller ved Kostervig planlægges opstillet i et lavbundsområde, som vil få en negativ indvirkning på fuglelivet der og i EF fuglebeskyttelsesområde 89 sydlige del, som ikke længere vil blive brugt af overnattende gæs og svaner, idet deres fourageringstræk morgen og aften ødelægges. Derudover risikerer især rovfugle, f.eks. havørn, at blive dræbt eller kvæstet i kollisioner med møllevingerne. Jeg henholder mig i øvrigt til Dansk Ornitologisk Forening/Henrik Dahls indsigelse.

Efter min opfattelse strider forslaget til kommuneplantillæg, forslaget til lokalplan og projektet imod habitatdirektivet, da: **Konsekvensvurderingen af plantillægget, lokalplanen og projektet er utilstrækkelig i henhold til habitatdirektivet** (Habitatdirektivet artikel 6 st.3; Bekendtgørelse 408 af 1. maj 2007, § 6 stk. 1 og 2, § 11 1) stk 2 og3; Vejledning til bekendtgørelse 408, juni 2011, 5.2., 5.4.), og **projektet, hvis det gennemføres, overtræder habitatdirektivet** da det vil medføre væsentlig negativ påvirkning af arter, bl.a. den meget sjældne Bredøret flagermus, som indgår i udpegningsgrundlaget for nærliggende Natura 2000 områder (artikel 6 st. 2. og 3.) , samt beskadige bilag IV arter som ikke indgår i udpegningsgrundlaget men hvis habitat overlapper projektområdet (Bekendtgørelse 408 af 1. maj 2007, § 11 1)).

Jeg henholder mig i øvrigt til Østmøn Naturforening/Margareta Dahlströms indsigelse, samt til Notat vedr. forslag til kommuneplantillæg og lokalplan vedr. etablering af 5 vindmøller ved Kostervig af Prof. Dr. Jur. Peter Pagh.

7. Ingen kommunal forpligtelse

Kommunen har INGEN PLIGT til at tillade kæmpevindmøller på landjorden. Staten udpeger TESTmølleområder, ikke kommunale vindmølleområder. Staten har ikke tidligere tvunget en kommune til, at gennemføre vindmølleprojekter a la Kostervig. Miljøministeriets Informationscenter har den 13. juni 2012 givet følgende svar på vores spørgsmål om regeringen vil tvinge kommunerne til at opstille store vindmøller: "Der er efter Miljøstyrelsens opfattelse ikke nogen tegn på, at regeringen ønsker at tvangsudlægge vindmølleområder. Linjen er fortsat, at man ønsker at finde placeringsmuligheder via dialog." Se også Bilag X: Miljøministeriets Informationscenter.

8. Konklusion

Jeg læste for nylig en artikel om "Klimapolitikens dilemma" i magasinet NHH Bulletin. Om udbygning af vindmøller på land siger Linda Nøstbakken, førsteamanuensis ved Alberta School of Business i Canada: "Udviklingen går så hurtigt at det er bedre at sidde og vente, så Norge kan udnytte landområderne meget bedre når teknologien er mere udviklet. Det er bedre for miljøet også." Klimaprofessor Gunnar S. Eskeland afslutter med at sige, at "hvis det ikke er nu vi trænger dem, så bør vi ikke sætte dem op nu."

Jeg er meget klar over, at den danske vindindustri og stærke politiske kræfter ønsker at Danmark skal være det land som driver teknologien frem, i tråd med adm.dir. i Vestas Ditlev Engels udsagn i et brev til tidligere miljøminister Karen Elleman: "...Qua sin store vindpenetration har Danmark en rolle som foregangsland og som fuldskalalaboratorium for omstilling til vedvarende energi." Om vindmøllers påvirkning af fugle- og dyrelivet har samme Ditlev Engel udtalt, at "Danmark skal være verdensførende ikke bare på forskning i vindenergi, men også på viden om vindmøllers påvirkning af naturen."

Min holdning er klar: Jeg synes IKKE at Vordingborg Kommune frivilligt skal deltage i dette eksperiment som skal synliggøre for den danske og internationale vindindustri (f.eks. Siemens, som efterhånden er længere fremme i sin udvikling af vindmølleteknologi end danske Vestas) hvordan vindmøller påvirker mennesker, natur, fugle- og dyreliv. I mine øjne er det et overgreb på den danske befolkning, vores natur og vores rige fugle- og dyreliv. Et overgreb som ikke burde kunne finde sted!

Tone Brix-Hansen
Engvej 6
4780 Stege

27. juni 2012